

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI

UKRAYNA ÜLKE RAPORU

OKA

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

UKRAYNA ÜLKE RAPORU

A. GENEL BAKIŞ I. TEMEL BİLGİLER

Ukrayna 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsız bir ülke konumuna gelmiştir. Yüzölçümü 603.700 km² ülkenin toplam nüfusu 46 milyondur. Toplam ülke nüfusunun % 68,4'ü kentlerde, geri kalan % 31,6'sı ise kırdan yaşamaktadır. Ülkede kadın nüfus (25,0 milyon) erkek nüfustan (21,4 milyon) 4 milyon kadar fazladır. Ülke nüfusu bağımsızlıktan günümüze kadar 5 milyonun üzerinde düşüş göstermiştir. Ekonomik sıkıntılar ülkenin sosyal hayatını da engellemekte ve tüm bu olumsuzluklar ülkenin nüfus kaybetmesine neden olmaktadır. 1995 yılından bu tarafa ülkenin verdiği göç aldığı göçten fazladır. 2004'te yaşanan Turuncu Devrim ülkedeki etnik bölünmeyi öne çıkarmıştır. Ülkedeki en büyük azınlık Ruslardır. Rusları Beyaz Rus, Moldovalı, Tatar, Macar, Romen, Musevi, Polonyalı azınlıklar takip etmektedir.

Tablo I: Temel Bilgiler

Ülke Adı	Ukrayna
Yönetim Biçimi	Cumhuriyet
Başkent	Kiev
Devlet Başkanı	Andriy KLYUYEV
Başbakan	Mykola AZAROV
Nüfus	46 Milyon
Yüzölçümü	603 700 km ²
Resmi Dil	Ukraynaca
Okuryazarlık Oranı	%99,4
Para Birimi	Hryvnia (UAH) (1 Hryvnia = 0.12338 USD 5/23/2011 İtibariyle)
Zaman Dilimi	GMT'den 2 saat ileri, Türkiye ile aynı saat dilimindedir.

Kaynak: CIA Factbook

İGEME

2. EKONOMİK DURUM

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Ukrayna, ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında gecikmeler yaşamış, ekonomisinde düzelme 2000'li yıllarla beraber başlamıştır. Ekonomisi çelik gibi emtia fiyatlarına ve dış finansmana bağımlı olan Ukrayna ekonomisi küresel ekonomik ve mali krizden en çok etkilenen ülkelerden olmuştur. Resmi verilere göre GSYİH, 2009 yılının ilk dört aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 20,3 oranında gerilemiştir.

Ekonomisi dış talebe bağılı olan Ukrayna, dış talebin düşmesi sonucu ihracat hacminde de daralma yaşamıştır. Ayrıca özel tüketim harcamaları da ülkede reel ücretlerin düşüşü, işsizliğin artması, kredi hacminin daralması ve ülkenin para birimi olan Hyrvnya'nın değer kaybetmesi sonucunda daralmaktadır.

Ülkede yoksulluk önemli bir problemdir. Buna karşın büyük şehirlerde özellikle Başkent Kiev'de yaşayan nüfusun küçük bir kesimi gelir artışı sağlamış "yeni zengin" olarak adlandırılan bir grup oluşturmuştur. Bu nedenle denilebilir ki toplumun farklı kesimleri arasında gelir farkı artarak önemli toplumsal sorunlara yol açmaktadır.

Ülkenin doğal kaynaklarına bakıldığında demir cevheri, kömür, manganez ve doğalgazın öne çıktığı görülmektedir.

Ülke topraklarının %90'ı tarımsal faaliyetler için oldukça uygundur. Ancak ülkede tarımsal üretim düşük seviyelerde gerçekleşmekte, bunda da en büyük payı gübre ve önemli tarımsal girdilerin eksikliği almaktadır. Ukrayna'nın öne çıkan tarım ürünleri tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği, soya fasulyesidir. Ülke başta ayçiçeği olmak üzere bitkisel yağlarda Bağımsız Devletler Topluluğu ülkeleri içerisinde en büyük üretici konumundadır.

2010 yılında GSYİH'nin sektörel dağılımında tarımın payı %7 iken bu oran 1990'ların başında %20 olarak gerçekleşmiştir. Ukrayna tarım sektörü toparlanması ülke ekonomisinin toparlandığı sürece rastlamaktadır. 2000'li yıllarda uygulanan Toplumcu Tarım Girişimleri hakkındaki kanunla çiftçilerin toprakları alınarak özel sektöre geçirilmek yoluyla tarım alanları azaltılarak yeni iş ve ortak girişimlerin oluşması sağlanmıştır. Bu kanun kapsamında sağlanan vergi avantajlarıyla tarım sektörünün verimliliği artırılmıştır.

İmalat sanayi, 2000 yılından sonra ülke ekonomisinin düzelmesinde lokomotif rol oynamıştır. Sektör ülke toplam sınai üretiminin %75'ini oluşturmaktadır. Ne var ki sektör hala büyük oranda metalurji gibi düşük katma değerli ürünlere dayanmaktadır. Toplam sınai üretimin %25'ini metalurji, %14'ünü makine-inşa, %15'ini ise gıda işleme sanayi oluşturmaktadır. Ülkenin metal üretiminin %75-80'i ihraç edilmektedir.

Ülke madencilik bakımından oldukça zengindir. Ukrayna dünyanın 5. büyük demir cevheri üreticisidir ve 2. büyük magnezyum rezervine sahip ülke konumundadır.

Ülkede işgücüne katılımda en büyük payı %21,7 ile tarım, ormancılık, balıkçılık almaktadır. Bunu %20,7 ile hizmetler ve %18,8 ile sanayi sektörleri takip etmektedir (İGEME Ukrayna Ülke Raporu, 2010).

Tablo 2: Ekonomik Göstergeler, 2010

GSYİH	122,9 Milyar Dolar
GSYİH Sektörlere göre dağılım	Tarım: % 9,8 Sanayi: % 32,3 Hizmetler: % 57,9
Reel büyüme	% 2.5
Kişi Başı Gelir	6,647 Dolar
Enflasyon Oranı	10.5
İşsizlik oranı	2.0
İhracat	47.3 Milyar Dolar
İthalat	51.3 Milyar Dolar
Cari İşlemler Dengesi	-1.2 Milyar Dolar
Dış Borç	93.4 Milyar Dolar
KDV	%20
Kurumlar Vergisi	%25
Doğal Kaynakları	Demir cevheri, kömür, manganez, doğalgaz, petrol ve tuz
Endüstri Ürünleri	Makina imalatı, gıda, demir-çelik, metalurji, kimyasallar, uçak ve gemi inşa sanayisi
Tarım ürünleri	Tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği ve soya fasulyesi

Kaynak: İGEME

Ulaşım ve enerji sektörüne kısaca değinecek olursak toplam demiryolu uzunluğu 21.658 km olan ülke diğer ülkelere kıyasla 13. sırada yer almaktadır. Toplam karayolu uzunluğu ise

169.495 km olan Ukrayna'nın dünyadaki sıralaması 30'dur (CIA Factbook, 2011). Karayolu taşımacılığı ülkede daha çok kısa mesafeli taşımacılık için kullanılmakta, şehirlerarası taşımacılıkta demiryolu tercih edilmektedir; ancak demiryolu ağının modernizasyonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Demiryolu ulaşımı, toplam trafiğin %14'ünü oluşturmaktadır (İGEME Ukrayna Ülke Raporu, 2010).

Toplam havaalanı sayısı 425 olan Ukrayna Dünya sıralamasında 19. sırada bulunmaktadır (CIA, Factbook). Ülkedeki havaalanlarının 19'u uluslararası havaalanıdır. Bunlardan Kiev-Borispol havalimanı ülkenin en önemli uluslar arası havaalanı olup ülkenin havayolu yolcu trafiğinin %60'ını sağlamaktadır (Ukrayna Ülke Raporu, IGEME). Ukrayna'da hem deniz hem de nehir yolu bulunmasına rağmen su taşımacılığı ülkede fazla gelişmemiştir. Toplam suyolları uzunluğu 2.150 km olan ülke bu haliyle Dünya sıralamasında 42. sırada bulunmaktadır (CIA, Factbook).

Ukrayna ile Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa-Kafkasya-Asya Ulaşım Koridoru TRACECA Programı Orta Karadeniz Bölgesini yakından ilgilendirmektedir. AB Tacis-TRACECA, Karadeniz Bölgesinde, Kafkasya'da ve Orta Asya'da uluslararası ulaştırmayı geliştirme amacıyla siyasi ve ekonomik gelişmeyi desteklemeyi hedefleyen hükümetler arası bir programdır. 1993 yılında ilk tohumları atılan bu antlaşmaya 1996 ve 1998 yılları arasında Ukrayna ve Moldova da dâhil olmuşlardır. 2000 yılında Bulgaristan, Romanya ve Türkiye Avrupa Komisyonuna, TRACECA programına dâhil olma isteği ile resmi olarak başvurmuştur. Bugün, bu ülkeler de TRACECA programına üyedir.

Üye ülkeler çok modlu TRACECA rotasına, Avrupa pazarına açılmada ilave bir bağlantı olarak ve küresel ticarete uyum sağlama açısından stratejik bir önem vermektedir. Ayrıca TRACECA Programı anlaşmalarda transit ücretlerini rekabetçi seviyede tutarak, hükümetler ve ulaştırma sektörü arasında yakın bir işbirliği ve bağlantı yaratmış ve de sınır geçişleri prosedürlerini kolaylaştırmıştır. TRACECA koridorunun, batı-doğu yönünde en kısa, potansiyel en hızlı ve en ucuz kara ulaştırması bağlantısı olmasından dolayı, yük taşımacılığındaki artış nakliyecilerin bu rotaya ilgisini artırmaktadır. TR83 Bölgesi'nde Samsun Limanının projeye dâhil olmasıyla birlikte bu limanın uluslararası taşımacılıktaki ve Karadeniz taşımacılığındaki önemi artmaktadır. (TR83 Bölgesi Mevcut Durum Analizi, 2011)

Ülkedeki boru hatlarına bakıldığında ise gaz taşıyan toplam hat uzunluğu 33.327 km, petrol taşıyan hattın uzunluğu 4.514 km ve arıtılmış ürünler taşıyan hattın uzunluğu ise 4.211 km olduğu görülmektedir (a.g.e.). Ukrayna sanayisi enerjiye bağımlıdır. Ekonomik gerilemeye rağmen, ülkede enerji tüketimi hala oldukça fazladır, bunun en önemli nedeni, Ukrayna'nın Sovyetler Birliği'nden enerji yoğun sektörleri miras almasıdır. Ülke'nin enerji kaynakları, tüketimin ancak %20'si kadarını karşılamakta olup geri kalan enerji ihtiyacı büyük ölçüde doğalgaz ithalatı ile giderilmektedir. Bu anlamda Ukrayna, gaz tüketiminde ABD ve Rusya'dan sonra Dünya 3'üncüsü durumundadır (Ukrayna Ülke Raporu, IGEME).

3. TÜRKİYE İLE SİYASİ İLİŞKİLER

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra 24 Ağustos 1991'de Ukrayna Parlamentosu bağımsızlık kararı almış ve 1 Aralık 1991'de Ukrayna'nın bağımsızlığı halkın %90'ı tarafından teyit edilmiştir.

Türkiye ile Ukrayna arasında 3 Şubat 1992'de "Diplomatik İlişkilerin Tesisi Hakkında Protokol" imzalanmıştır. Türkiye Bölge istikrarı bakımından Ukrayna ile ilişkilerini önemsemekte ve her alanda ilerlemeye gayret etmektedir. Ukrayna'nın stratejik konumu, mevcut ekonomik-ticari imkanlarının yanı sıra Avrupa doğalgazının %40'ını karşılayan doğalgaz boru hattının Ukrayna'dan geçmesi Ukrayna'nın önemini artırmaktadır.

Bu ülkeye yapılan resmi ziyaretlere bakıldığında;

- 10. Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer'in, Haziran 2003'teki ziyareti ile iki ülkenin ortak ilgi alanına giren çeşitli konu başlıklarında işbirliği yapma hususlarında anlaşmaya varılmış ve bu konuda Ortak Açıklama yapılmıştır.
- Sayın Başbakanımızın Nisan 2004'teki ziyareti ile ise iki ülke arasında birçok alanda ortak işbirliğine yönelik kurumsal çerçeveyi belirleyen "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Bakanlar Kurulu Arasında Geliştirilmiş İşbirliği Ortak Eylem Planı" imzalanmıştır. Bu eylem planı, bölgede barış ve güvenliğin yanı sıra, ikili ilişkilerin ekonomik boyutunun güçlendirilmesini, Avrupa-Atlantik bütünleşmesi, bilim ve teknoloji, beşeri ilişkilerin geliştirilmesi, enerji, çevre ve denizcilik konularında işbirliğini hedeflemektedir.

- Mayıs 2005'te ise dönemin Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sayın Abdullah Gül Ukrayna'yı ziyaret etmiştir. Aynı yıl Ukrayna'nın Devlet Başkanı Yuşçenko da Türkiye'yi ziyaret etmiş ve somut işbirliği projelerine ivme kazandırılmıştır.
- 2007'de dönemin Ukrayna Başbakanı Yanukoviç Türkiye'yi ziyaret etmiş ve bu ziyaret sırasında iki ülke arasında "Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması ve "Ukrayna'nın Karadeniz Uyum Harekatı'na Katılımına İlişkin Protokol" imzalanmıştır.

Karşılıklı ziyaretler ve KEİ Dışişleri Bakanları Toplantısı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Bakanlar Konseyi, AB ve Karadeniz Bölgesi Ülkeleri Dışişleri Bakanları Toplantısı gibi birçok uluslararası platform aracılığıyla her alanda olumlu ilişkiler devam etmiştir.

Ukrayna 2004 yılında yaşanan Turuncu Devrim ve ardından gelen Batı yanlısı yönetimin beklentileri karşılayamaması nedeniyle bir siyasi kriz yaşamış, bu krizin etkileri 2009 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz ile daha da derinleşmiştir. Tüm bunlar yönetim değişikliğine yönelik zeminin güçlenmesini sağlamıştır.

Ukrayna'da 25 Ocak ve 7 Şubat 2010 tarihlerinde düzenlenen Devlet Başkanlığı seçimlerinin galibi Bölgeler Partisi lideri Viktor Yanukoviç olmuştur. Bundan sonra Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu ile yaptıkları görüşmeler ve ziyaretler sonucunda Ukrayna ile ülkemiz arasında Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey kurulmasına ilişkin Ortak Açıklama parafe edilmiştir.

Ukrayna'ya son ziyaretinde Başbakan Sayın Tayyip Erdoğan beraberinde 4 bakan ve 600 işadamı götürmüş ve Ukrayna'da karşılıklı 6 anlaşmaya imza atmıştır. Birçok alanda işbirliği anlaşmasının yanı sıra Erdoğan ve Ukrayna Devlet Başkanı Yanukoviç iki ülke arasında vizelerin kaldırılması konusunda mutabakata varmıştır (www.hurriyet.com).

İki ülke genel olarak Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi uluslararası örgütlerde birbirlerini desteklemektedir. Askeri ilişkiler ikili düzeyin yanı sıra, NATO-Ukrayna Komisyonu, BLACKSEAFOR ve Karadeniz Uyum Harekatı çerçevesinde sürdürülmektedir.

İki ülke arasında önem arz eden bir diğer konu ise Kırım Tatarları'dır. Ülkemizde Kırım Tatar asıllı çok sayıda vatandaşımız bulunmaktadır. Bu nedenle Kırım'a özel bir ilgi gösterilmektedir. Bu ikili ilişkilerimizde Ukrayna tarafından da kabul gören yöndür. Temel politikamız, Kırım

Tatarlarının diğer Ukrayna vatandaşlarıyla birlikte, Ukrayna'nın bütünlüğü içinde ve Ukrayna'nın sadık vatandaşları olarak yaşamaları yönündedir. Kırım Tatarları ile ilişkilerimizin merkezi makamların bilgisi dahilinde yürütülmesine özen gösterilmektedir (www.mfa.gov.tr).

4. PRATİK BİLGİLER

4.1. 2011 YILI MİLLİ KATILIM SAĞLANACAK OLAN FUARLAR

Tablo 3: 2011 Yılı Milli Katılım Sağlanacak Olan Fuarlar

FUAR ADI	BAŞLANGIÇ TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ	KONUSU	KATILIM BEDELİ	BAŞVURU MERCİİ
Kiev International Furniture Forum, Mktk Innovetion, Furn'equip	09.03.2011	12.03.2011	Mobilya ve yan sanayii	330 Avro	ÜİB
Interbud Expo 2011	22.03.2011	26.03.2011	İnşaat malzemeleri ve makineleri, iç yapı ürünleri	350 Avro	İMMİB
15.Elcom Ukraine' 2011 Uluslararası Elektrik, Endüstriyel Aydınlatma Ve Otomasyon Fuarı	12.04.2011	15.04.2011	Enerji, geleneksel ve yenilenebilir enerji	350 Avro	İMMİB
Design Living Tendency	05.10.2011	08.10.2011	Ev tekstili, ve mobilya fuarı	350 Avro	İTKİB

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı, 2011

4.2. Vize:

Ukrayna için Umuma Mahsus Pasaport sahipleri vizeye tabi iken Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport sahipleri vizeden muaf bulunmaktadır.

Umuma mahsus pasaportu olanlar vize alabilmek için ikamet ettikleri ile göre Ukrayna'nın İstanbul Başkonsolosluğu'na ya da Ukrayna Ankara Büyükelçiliği'ne başvurmalıdır. Buna göre İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale, İzmit, Adapazarı, Bursa, Bilecik, Balıkesir, Manisa ve İzmir illerinde oturan kişiler yalnızca Ukrayna'nın İstanbul Başkonsolosluğu'na, diğer illerimizde oturanlar yalnızca Ukrayna Ankara Büyükelçiliği'nin Konsolosluk Şubesi'ne başvurabilirler.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Ocak 2011'deki Ukrayna ziyaretinde Ukrayna Devlet Başkanı Yanukoviç ile vizelerin kaldırılması konusunda mutabakata varmıştır. Anlaşmanın, geri kabul anlaşmasıyla birlikte en kısa sürede imzalanması için talimatlar verilmiştir. Meclis onayıyla birlikte vize muafiyeti anlaşması en kısa sürede yürürlüğe girecektir (www.hurriyet.com).

4.3. İklim:

Ülkenin iklimi ılıman kara iklimidir. Kuzeyde olması nedeniyle Türkiye'den daha soğuktur. Hava sıcaklığı kış aylarında kuzeydoğuda -8°C, güney batıda -2°C, Kırımın güney kıyılarında ise +4°C'dir. Temmuz ayında ise kuzey batıda +18°C, Kırımın güney kıyılarında +24°C'dir. Ülkede en yüksek hava sıcaklığı 36°C ila 42°C arasında olup, en düşük -30°C ila -40°C arasında değişmektedir. Kış aylarında güneyi dışında düzenli kar yağışları görülmektedir, yaz ayları ise sıcak ve kuru geçmektedir. Ülkede genel olarak bahar ayları yağmurlu geçmektedir (www.ukraine.org).

4.4. Telefon kodu:

Ülke kodu 38, başkent Kiev'in alan kodu ise 044'tür.

4.5. Resmi tatiller:

1-2 Ocak: Yeni Yıl Tatili

7 Ocak: Noel (Ortodoks Kilisesi Takvimine göre)

8 Mart: Dünya Kadınlar Günü

17-19 Nisan: Paskalya (Ortodoks Klisesi Takvimine göre)

1-2 Mayıs: İşçi Bayramı

9 Mayıs: Zafer Günü

24-25 Mayıs: Holy Trinity (Ortodoks Klisesi Takvimine göre)

28 Haziran: Kuruluş Günü

24 Ağustos: Ukrayna Bağımsızlık Günü

31 Aralık: Yeni Yıl Arifesi

4.6. Yararlı Adresler

Kiev Büyükelçiliği

Adres: Ul. Arsenalnaya No:18 01901, Kiev/Ukraine

Telefon: (+38 044) 281 07 50, 281 07 51

Faks: (+38 044) 285 64 23

E-Posta: kievbe@binet.com.ua

Görev Bölgesi: Ukrayna

Odesa Başkonsolosluğu

Adres: Lidervskiy Lane, 3, Odesa 65014, Ukraine

Telefon: (+38 048) 722 79 11, 722 14 78

Faks: (+38 048) 722 79 39

E-Posta: tcbkodessa@yahoo.com

Görev Bölgesi: Odesa, Kirovohrad, Mykolaiv, Kherson, Zaporizhia, Donetsk, Kırım Özerk Cumhuriyeti, Sivastopol Şehir İdaresi, Vinnitsia, Chernivtsi, İvanoFrankivsk ve Zakarpattia

Ukrayna Büyükelçiliği

Adres: Sancak Mahallesi, 512. Sokak, No:17, 06550 Yıldız, Çankaya, Ankara

Telefon: (+90 312) 441 54 99, 440 52 89

Faks: (+90 312) 440 68 15

E-posta: emb_tr@mfa.gov.ua, ukremb@turksatkablo.net

Ukrayna İstanbul Başkonsolosluğu

Adres: Adakale Sok. No: 13, Şenlikköy, Florya, Bakırköy, İstanbul

Telefon: (+90212) 662 25 41, 663 26 55, 663 26 73, 662 27 35

Faks: (+90212) 662 18 76

Görev Bölgesi: Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kocaeli, Manisa, Sakarya, Tekirdağ, Yalova.

Ukrayna Ticaret ve Sanayi Odası

Adres: 33, Velyka Zhytomyrska Str., 01601, Kiev, Ukraine

Telefon: (+38 044) 272 29 11

Faks: (+38 044) 272 33 53

E-posta: ucci@ucci.org.ua

Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı

Adres: Kavaklıdere Mahallesi Akay Caddesi No:5 Çankaya/ANKARA 06640

Telefon: (+90 312) 413 89 00

Faks: (+90 312) 413 89 01

E-posta: info@invest.gov.tr

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Yatırım Destek Ofisleri

Amasya Yatırım Destek Ofisi

Adres: Dere Kocacık Mahallesi İğneci Baba Sokak No:5/5 AMASYA

Tel No: (+90 358) 212 69 66

Faks No: (+90 358) 212 69 65

Çorum Yatırım Destek Ofisi

Adres: Gazi Cad. No:68 İl Özel İdaresi Meclis Binası Valilik Karşısı Kat:4 ÇORUM

Tel No: (+90 364) 225 74 70

Faks No: (+90 364) 225 74 71

Samsun Yatırım Destek Ofisi

Adres: Kale Mahallesi Şükrü Efendi Sokak No:2 Kat:6 İlkadım SAMSUN

Tel No: (+90 362) 431 24 00 - 3200

Faks No: (+90 362) 333 31 24

Tokat Yatırım Destek Ofisi

Adres: 26 Haziran Atatürk Kültür Sarayı C Blok Kat:2 TOKAT

Tel No: (+90 356) 228 93 60

Faks No: (+90 356) 228 97 60

B. DIŞ TİCARET

I. Ukrayna Dış Ticareti

2009 yılına kadar istikrarlı bir şekilde artan Ukrayna dış ticaret hacmi, küresel kriz nedeniyle 2009 yılında yaklaşık %55 oranında düşüş göstermiştir. Bu yılda ülkenin ihracatı bir önceki yıla göre %51, ithalatı ise %59 gerilemiştir.

Tablo I: Ukrayna dış ticaret verileri, (milyar Dolar)

	2005	2006	2007	2008	2009
İhracat	34,2	38,3	49,3	66,9	32,7
İthalat	36,1	45,02	60,6	85,4	34,4
Dış Ticaret Hacmi	70,3	83,32	109,9	152,3	67,1
Dış Ticaret Dengesi	-1,9	-6,72	-11,3	-18,5	-1,7

Kaynak: www.trademap.org

Ukrayna dış ticaret açığı veren bir ülkedir. Ukrayna'nın dış ticaret dengesini Rusya ve eski Sovyet Cumhuriyetleri'nden ithal ettiği yakıt ve enerji kaynakları belirlemektedir. Ukrayna BDT ülkeleri dışındaki ticaretinde dış ticaret fazlası vermektedir. Ülkenin başlıca ihracat kaynağı demir ve çeliktir. Bu nedenle ülke ihracatı çelik fiyatlarındaki değişimlere bağlı olarak

etkilenmektedir. Ülkenin ihraç ettiği diğer önemli ürünler mineral yakıtlar, mineral yağlar, kazanlar, hayvansal ve bitkisel yağlar, hububat ile demir ve çelik mamülleridir.

Tablo 2: Ukrayna'nın ihraç ettiği başlıca ürünler

	2008	2009
Demir ve çelik	22.954.464	8.268.350
Mineral yakıtlar, yağlar, damıtılmış ürünler	4.109.209	2.167.368
Kazanlar, makineler, nükleer reaktörler	3.486.447	2.162.402
Demir ve çelik mamülleri	3.532.832	2.114.128
Maden cevherleri, cüruf	2.153.607	1.759.915
Elektrikli, elektronik aletler	2.853.451	1.515.042
Hayvansal, bitkisel yağlar	1.945.731	1.288.801
Suni gübre	1.996.508	1.077.027
Hububat	3.703.783	1.001.820
Tren, tramvay, lokomotif, demiryolu araç ve gereçleri	2.653.204	919.380

Kaynak: www.trademap.com

Ülkenin ithal ettiği başlıca ürünler petrol, petrol türevleri ve doğalgazdır. Bunların yanı sıra elektrikli olmayan makine ve cihazlar, motorlu kara taşıtları, tarım makineleri ve cihazlar, ses ve görüntü cihazları, ev ve mutfak eşyası gibi elektrikli dayanıklı tüketim malları ithalatı yüksek olan ürünlerdir.

Tablo 3: Ukrayna'nın ithal ettiği başlıca ürünler

	2008	2009
Mineral yakıtlar, yağlar, damıtılmış ürünler	22.831.906	8.043.565
Kazanlar, makineler, nükleer reaktörler	9.481.537	4.158.608
Elektrikli, elektronik aletler	3.863.707	2.015.603
Plastikler ve mamülleri	3.506.387	1.474.277
Ecza ürünleri	2.405.273	1.376.632
Tren, tramvay harici taşıtlar	11.362.829	968.649
Hayvansal, bitkisel yağlar	612.809	819.950
Kağıt ve mukavva, kağıt hamuru	1.586.074	762.964

Demir, elik	3.299.248	746.768
Giyim, aksesuar, örme parçaları	450.117	584.002

Kaynak: www.trademap.com

Ukrayna'nın ithalatında ne çıkan iki lke Rusya ve Almanya'dır. İthalatın yaklaşık %30'u Rusya'dan yapılmaktadır. Rusya'dan ithal edilen başlıca ürünler petrol, petrol türevleri ve doğalgazdır. Almanya ülkenin en fazla ithalat yaptığı ikinci ülkedir. Almanya'dan ithal edilen başlıca ürünler, makineler, nükleer reaktörler, kazanlar, ecza ürünleri, tren ve tramvay haricinde taşıtlar, elektrikli aletlerdir.

Tablo 4: Ukrayna'nın ithalatında başlıca lkeler (2009)

	İthalat (Dolar)
Rusya	13.235.749
Almanya	3.851.563
in	2.734.165
Polonya	2.170.227
Kazakistan	2.033.942

Kaynak: www.trademap.com

Ukrayna'nın ihracatında ne çıkan lkeler Rusya, Türkiye, in, Kazakistan ve Belçika'dır. Ülkenin Rusya'ya ihraç ettiği başlıca ürünler kazanlar, makineler, nükleer reaktörler, demir, elik, elektrikli ve elektronik ekipmanlardır. Ukrayna ülkemize en fazla demir elik, mineral yakıtlar, hayvansal ve bitkisel yağlar ile gübre ihraç etmektedir.

Tablo 5: Ukrayna'nın ihracatında başlıca lkeler (2009)

	İhracat (Dolar)
Rusya	8.494.861
Türkiye	2.126.525
in	1.434.405
Kazakistan	1.418.406
Belçika	1.258.897

Kaynak: www.trademap.com

2. Ukrayna Dış Ticaret Politikası

Ukrayna, 16 Mayıs 2008 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) üye olmuştur. Ukrayna'nın AB ile imzaladığı Ortaklık Anlaşması çerçevesinde AB ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmasına yönelik görüşmeler devam etmektedir. Mevzuat değişiklikleri, bazı lisans zorlukları, ürün kotaları, gümrük vergilerinin yüksekliği ve ithalatta alınan KDV Ukrayna'ya yapılan ihracatı olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte 2005 yılında yürürlüğe giren "Gümrük Tarifesi'nde Değişiklik Yapılması'na İlişkin Kanun"a göre Ukrayna'da üretilmeyen bazı tekstil ürünleri, ayakkabı, gıda, bazı ev aletleri, televizyon ekranları ile cep telefonlarının gümrük vergilerinde %50-100'ü aşan oranlarda indirim gerçekleştirilmiştir. Ancak, otomotiv alanında yerli sanayiye korumak ve yan sanayi oluşturmak amacıyla otomotiv ve bazı otomotiv aksamalarında %15 düzeyinde olan vergi %25 düzeyine çıkarılmıştır.

2008 yılında DTÖ üyeliği sonrasında Ukrayna'nın tarım ürünlerindeki ortalama gümrük vergisi oranı %13,8'den %11,16'ya düşmüştür. Aynı oran sanayi ürünlerinde ortalama %4,4'ten %4,85'e çekilmiştir. Petrol ürünlerinde ithal vergisi oranları geçmişte yüksek iken, 2005 yılında yaşanan yakıt darboğazı sonucunda benzin ve dizel yakıt türlerindeki vergiler kaldırılmıştır.

Ukrayna ile eski SSCB ülkeleri (Kırgızistan ve Tacikistan hariç) ve Baltık ülkeleri (Estonya, Litvanya, Letonya) arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmaları gereğince, lüks tüketim vergisine tabi mallar hariç ürünlerin ithalatında karşılıklı olarak gümrük vergisi alınmamakta, sadece katma değer vergisi tahsil edilmektedir. Ancak beyaz şeker, etil alkol ve diğer alkollü içkiler ve tütün ve mamülleri gibi bazı ürünler KDV istisnasından muaf tutulmaktadır.

Ukrayna, bazı tarım ve hayvancılık ürünleri ile madenler ve kimyasal maddelerde asgari ihraç fiyatı ve ön izin uygulamaktadır. 2 Ekim 1999 tarihinde alınan karar gereğince ayçiçeği tohumu ihracında ihraç vergisi uygulanmaktadır. Söz konusu vergi Temmuz 2005 tarihinde %16'ya düşürülmüş olup; 2007 yılından başlamak üzere her yıl %1 oranında düşürülerek 6 yıl sonunda %10 olacaktır.

Ukrayna yerli üreticileri korumak için, 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren hurda metal ihracatında ton başına 30 Avro ihraç vergisi uygulamaya başlamıştır..Bununla beraber DTÖ

üyeliğini takiben söz konusu verginin belli bir süre içerisinde 10 Euro'ya indirilmesi Ukrayna tarafından taahhüt edilmiştir.

2.1. Tarifeler ve Diğer Vergiler

Ukrayna'da yeni vergi mevzuatı 4 Aralık 2010 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Buna göre kurumlar vergisi % 25'ten % 16'ya, KDV ise % 20'den %17'ye 2014 yılına kadar kademeli olarak düşürülecektir. Böylece yabancı uyruklu kişiler ile Ukrayna vatandaşları aynı oranda vergiye tabii olacaktır.

Yeni vergi yasası ile beraber birçok alanda olumlu değişiklikler getirilse de bazı olumsuz uygulamalar devam etmektedir. Örneğin; ürün, iş, hizmet ve ticari marka tanıtım masrafları ve yeni iş kurulumu, inşaat, ekipman alımı vb. sırasında ödenen KDV vergiden düşülememektedir. Ukraynalı olmayan firmalara ödenen, şerefiye, danışmanlık, reklam, pazarlama ve mühendislik ücretleri ise sınırlı bir şekilde vergiden düşülebilmektedir.

Gümrük değeri üzerinden veya ölçü birimi (kg, adet, çift vb.) üzerinden alınan Gümrük Vergisi, sadece özel tüketim vergisine tabi olan mallar için Özel Tüketim Vergisi, gümrük değeri üzerinden alınan Katma Değer Vergisi ve gümrük işlemleri için alınan ücretler ithalat işlemleri sırasında alınan vergilerdir.

Ukrayna gümrük tarife cetveli yaklaşık 11.000 kalemden oluşmaktadır. Gümrük vergilerinin büyük kısmı değer üzerinden uygulanmakta, bununla birlikte 1.655 tarife pozisyonu için özel ve birleşik tarifeler uygulanmaktadır. Bu özel tarifelerin yaklaşık olarak üçte biri Ukrayna'da üretilen tarımsal ürünlerin ithalatında uygulanmaktadır. Hububat, kümes hayvanları, şeker ve bazı sebzeler bu şekilde korunmakta olan ürünler arasındadır.

3. Türkiye-Ukrayna Ticari İlişkileri

Türkiye ile Ukrayna arasındaki ticari ilişkilerin temel dayanağı 4 Mayıs 1992 tarihinde imzalanan ve 20 Nisan 1994 tarihinde yürürlüğe giren Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasıdır. Söz konusu Anlaşma çerçevesinde Türkiye-Ukrayna Karma Ekonomik Komisyonu kurulmuştur.

Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması 30 Mayıs 1994 tarihinde Kiev'de imzalanmış ve 27 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması ile Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması, Ukrayna Cumhurbaşkanı'nın 27-29 Kasım 1996 tarihlerinde Türkiye'ye ziyaretleri esnasında Ankara'da imzalanmıştır. Söz konusu anlaşmaların yürürlüğe girmesiyle birlikte iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin hukuki çerçevesi tamamlanmıştır.

Türkiye ve Ukrayna arasında ticari ve ekonomik alanda bugüne kadar imzalanan anlaşma ve protokoller aşağıda belirtilmiştir:

- Ticari İlişkilerin Geliştirilmesine Dair Protokol
- İş Konseyi Kurulmasına Dair Anlaşma
- Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
- Teknik, Bilimsel ve Ekonomik İşbirliği Protokolü (Tarım Bakanlıkları arasında)
- Enerji İşbirliği Anlaşması
- Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması
- Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması
- Karma Ekonomik Komisyonu I. Dönem Toplantısı Protokolü
- TSE ve Ukrayna Devlet Standardizasyon, Metroloji ve Belgelendirme Komitesi Arasında İşbirliği Anlaşması
- Veterinerlik Alanında İşbirliği Anlaşması
- Ticari Deniz Taşımacılığı Anlaşması
- Hava Taşımacılığına İlişkin Protokol
- Hava Taşımacılığı Anlaşması
- Gümrük İşbirliği ve Karşılıklı İdari Yardıma İlişkin Anlaşma
- Gümrük Müsteşarlığı ile Ukrayna Devlet Gümrük Komitesi arasında Protokol
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması
- Türkiye-Ukrayna Ortak Bildirisi (Cumhurbaşkanları arasında)
- Karma Ekonomik Komisyonu II. Dönem Toplantısı Protokolü
- Karma Ekonomik Komisyonu III. Dönem Toplantısı Protokolü
- Karma Ekonomik Komisyonu IV. Dönem Toplantısı Protokolü
- Karma Ekonomik Komisyonu V. Dönem Toplantısı Protokolü
- Karma Ekonomik Komisyonu VI. Dönem Toplantısı Protokolü

- Türk Eximbank ile Ukrayna Eximbank arasında Protokol (Ukrayna'ya yapılacak ihracatlarda kullanılmak üzere Türk Eximbank tarafından 20 milyon ABD Doları tutarında kredi açılmasına yönelik)
- Türkiye-Ukrayna Ortak Eylem Planı

Türkiye ve Ukrayna'nın dış ticaret hacmi 2000 yılında 1.2 milyar Dolar iken, 2010 yılı itibariyle 4,2 milyar Dolara yükselmiştir. 2010 yılı itibariyle Ukrayna'dan ithalatımız 3 milyar Dolar iken, ihracatımız 1,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye Ukrayna'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler arasındadır.

Tablo 6: Türkiye-Ukrayna dış ticareti (1000 dolar)

	İhracat	İthalat
2006	1.121.364	3.830.187
2007	1.481.156	3.156.659
2008	2.187.675	6.106.325
2009	1.004.772	4.519.114
2010	1.261.232	3.059.079

Kaynak: TÜİK, 2011 (*:geçici veridir)

Ukrayna Türkiye dış ticaret dengesine bakıldığında durumun Ukrayna lehine olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni ülkemizin Ukrayna'dan ağırlıklı olarak hammadde ithal etmesidir. Ukrayna'dan ağırlıklı olarak demir çelik ithal edilmektedir.

Tablo 7: Türkiye'nin Ukrayna'dan ithal ettiği başlıca ürünler (1000 Dolar)

	2009	2010*
Demir çelik ana sanayi	1.425.342	1.758.077
Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	229.028	356.309
Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	219.784	276.623
Atık ve hurdalar	192.464	262.967
Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	284.918	241.343
Rafine edilmiş petrol ürünleri	192.367	239.589
Maden kömürü	101.910	163.494

Demir cevheri	96.044	95.712
Ormancılık ve tomrukçuluk	62.310	93.892
Kereste ve parke	47.731	80.396

Kaynak: TÜİK, 2011 (*:geçici veridir)

Ülkemizden Ukrayna'ya ihraç edilen ürünlerin başında meyveler, rafine edilmiş petrol ürünleri ve plastik ürünleri gelmektedir.

Tablo 8: Türkiye'nin Ukrayna'ya ihraç ettiği başlıca ürünler (1000 Dolar)

	2009	2010*
Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	118.481	160.615
Rafine edilmiş petrol ürünleri	49.480	68.429
Plastik ürünleri	60.824	67.612
Motorlu kara taşıtları ve motorları	42.712	66.530
Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	42.619	52.068
Trikotaj (örme) ürünleri	42.141	48.664
Sabun, deterjan, temizlik, cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	49.029	48.430
Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	26.444	44.374
Tank, sarniç ve metal muhafazalar	22.782	34.212
Demir-çelik ana sanayi	12.213	30.013

Kaynak: TÜİK, 2011 (*:geçici veridir)

4. TR83 Bölgesi-Ukrayna Dış Ticareti

TR83 Bölgesi illerinden Amasya, Çorum, Samsun ve Tokat'tan 2010 yılında Ukrayna'ya yapılan ihracat tutarı 4.842.233 Dolar iken, bölgenin Ukrayna'dan yaptığı ithalat tutarı 14.937.067 Dolar'dır. Bölgemizin Ukrayna'ya ihraç ettiği başlıca ürünler kazan ve odun kömürüdür. Bölgemizin Ukrayna'dan ithal ettiği başlıca ürünler ise hububat ile demir ve çeliktir.

Tablo 9: Bölge-Ukrayna ihracatta öne çıkan fasıllar 2010

FASIL ADI	İhracat tutarı(Dolar)
Kazan: makina ve cihazlar, aletler, parçaları	1.692.646
Ağaç ve ağaçtan mamul eşya: odun kömürü	1.752.699
Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	453.403
Yenilen meyvalar, kabuklu yemişler, turunçgil ve kavun kabuğu	321.894
Demir veya çelikten eşya	259.317
Elektrikli makina ve cihazlar, aksam ve parçaları	91.470
Motorlu kara taşıtları, traktör, bisiklet, motosiklet ve diğer	133.727
Mobilyalar, aydınlatma, reklam lambaları, prefabrik yapılar	47.020
Taş, alçı, çimento, amyant, mika vb. maddelerden eşya	28.425
Plastik ve plastikten mamul eşya	22.377

Kaynak: TÜİK, 2011 Basılmamış doküman

Tablo 10: Bölge-Ukrayna ithalatta öne çıkan fasıllar 2010

FASIL ADI	İthalat Tutarı (Dolar)
Hububat	5.900.511
Demir ve çelik	3.966.445
Gıda sanayii kalıntı ve döküntüleri, hazır hayvan gıdaları	1.764.588
Metal cevherleri, cüruf ve kül	1.426.619
Yağlı tohum ve meyvalar, sanayi bitkileri, saman, hayvan yemi	893.800
Yenilen meyvalar, kabuklu yemişler, turunçgil ve kavun kabuğu	770.439
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve müstahsalları, mumlar	110.000
Ağaç ve ağaçtan mamul eşya: odun kömürü	102.259
Gübreler	2.406

Kaynak: TÜİK, 2011 Basılmamış doküman

C. YATIRIM ORTAMI

Yaklaşık 50 milyonluk nüfusu ile Doğu Avrupa'nın en büyük pazarı olan Ukrayna'da yabancı yatırımcılar Ukrayna vatandaşları ile aynı hak ve yükümlülüklerle sahiptir.

Bir yatırımın kuruluş sermayesinde %10 ve üzerinde yabancı sermaye bulunması halinde yabancı sermaye yatırımı sayılmaktadır.

Devlet organları afetler dışında yatırımları istimlâk edemez. Ayrıca vergi ve zorunlu kesintiler ödendikten sonra yatırımcıların elde ettikleri gelirlerini yurtdışına çıkarabilmeleri devlet güvencesi altındadır.

Kuruluş sermayesi olarak taahhüt edilen miktar yatırım malı olarak ülkeye getirildiğinde bu mala ait işlemler gümrük vergisinden muaftır. Bu malın 3 yıl içinde el değiştirmesi ya da şirketin faaliyetine son verilmesi halinde muafiyet kapsamına giren gümrük vergisi tahsil edilir.

Yabancı yatırımcıların bina mülkiyet hakları bulunmaktadır. Tarımsal olmayan arazi satın alınması da mümkün olmakla birlikte yasal kısıtlamalar süreci zorlaştırmaktadır (Doing Business and Investing in Ukraine, 2011).

Ülkeye yabancı yatırım çekmek hükümetin öncelikli politikaları arasındadır. Bu konuyla ilgili yasal düzenlemelerde bazı değişiklikler de yapılmıştır. Fakat ülkenin gerek coğrafi büyüklüğü gerekse de nüfusu göz önüne alındığında ülkedeki yabancı yatırımın düşük bir seviyede kaldığı gözlemlenmektedir. Bu durumun sebepleri arasında ülkede yasal ve yapısal sorunlarla birlikte kredi erişiminin zorluğu da gösterilmektedir.

Yatırımcılar bazı avantajlar sebebiyle off-shore hesapları tercih etmektedir. Bu nedenle yatırımcı ülkeler arasında Kıbrıs'ın ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ondan sonra sırasıyla Almanya, Hollanda, Avusturya ve İngiltere gelmektedir. Rusya'nın ise enerji, finans ve iletişim sektörlerinde yatırımları bulunmaktadır.

Özellikle birleşme ve satın alma şeklinde yatırımlara ilginin olduğu Ukrayna'da 2007 yılında bu şekilde 9.8 milyar \$ değerinde yatırım gerçekleşmiştir. Bu rakam 2006 yılına göre %200'lük bir büyüme göstermiştir 2008 yılından sonra genel anlamda yatırımlarda bir düşüş gerçekleşmiş ve sonraki yıllarda da bu yatırımlar düşük seviyede gerçekleşmiştir. Küresel ekonomideki iyileşmeler ile yatırımların yeniden canlanması ile ilgili işaretler görülmektedir (Doing Business and Investing in Ukraine, 2011). Ülkedeki yabancı sermaye yatırımları toplamı 45 milyar \$ tutarındadır.

Ülkeye yatırım çekmek için düzenlemeler yapılsa da kuruluş aşamasındaki işlemlerle ilgili uygulamalarda yatırımcılar çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu problem yatırımın yabancı veya yerli olmasında daha çok genel olarak kamu çalışanlarının keyfi tutumlarından kaynaklanmaktadır (Doing Business and Investing in Ukraine, 2011).

Gerek ekonomik gerekse de teknolojik potansiyeline ve kalifiye insan gücüne sahip olan Ukrayna bölgemizde ve Avrupa'da dikkate alınması gereken bir ülkedir. Yatırımların artması için özellikle ekonomik alanda yasal düzenlemelerle ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Bu düzenlemelerin bir kısmı hayata geçirilmiştir. Yapılan çalışmaların başarıya ulaşması halinde sahip olduğu potansiyeli hayata geçirerek önemli bir başarı hikayesi ortaya çıkabilir. Ukrayna ile ilişkilerimiz dış ticaretten doğrudan yatırıma doğru ilerlemektedir. Metalürji, gemi ve uçak yapımı, demiryolu endüstrisi ve boru hatları inşa sanayileri Türkiye için ortak yatırım alanları olmakla birlikte, finans, inşaat ve ulaştırma açısından da önemli potansiyeller ve yatırımlar bulunmaktadır (Tüsiad International Ukrayna Raporu, 2008).

1. Ukrayna'nın Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

Dünya Ticaret Örgütü

Tek Ekonomik Alan (Single Economic Space)

EBRD Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası

OEDGUAM (Ekonomik Kalkınma ve Demokrasi Örgütü)

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü

Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI)

2. Vergiler

Kurumlar Vergisi : %25

Gelir Vergisi : %15

KDV : %20

İşçilerin maaşlarından kesilen vergi oranı %36 ile %51 arasında değişiklik göstermektedir. Bunun dışında sigara, alkol, araba ve akaryakıt gibi bazı ürünlerde değişen oranlarda tüketim vergisi bulunmaktadır.

Her yıl düzenli olarak yayınlanan Doing Business Raporu'na göre Ukrayna vergi sistemi açısından 182 ülke arasında 181. Sırada yer almaktadır.

3. Yatırım Yapma Kolaylığı

Her yıl Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Kurumu'nun belli kriterleri değerlendirerek ülkelerde iş yapma kolaylığı ile ilgili hazırlanan raporda 182 ülke arasında Ukrayna'nın sıralaması aşağıda verilmiştir.

KRİTER	SIRALAMA
İş Yapma Kolaylığı	145
Şirket Kurulumu	118
İnşaat İzinleri	179
Emlak Sözleşmesi	164
Kredi Temini	32
Yatırımcıların Korunması	109
Vergi Ödeme	181
Uluslar arası Ticaret	139
Sözleşmelerin Uygulanması	43
Şirket Kapatma	150

Kaynak: Dünya Bankası 'Doing Business 2011' Raporu (Ukrayna)

Aynı rapora göre şirket kurulması için gerekli prosedürler, bunlar için işlem süreleri ve ücretler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

PROSEDÜRLER	İŞLEM SÜRESİ	ÜCRET
Şirket Tüzüğü ve taşınmazlarını noterde onaylatmak	1 gün	600 UAH
Başlangıç Sermayesi için banka hesabı açmak	1 gün	0-100 UAH
Bankaya kayıt ücretini yatırmak	1 gün	
Şirket kaydını yapmak	5 gün	170 UAH
İstatistik Kurumuna kayıt olmak	1 gün	25,94 UAH
KDV numarası almak için vergi dairesine kayıt	10 gün	17 UAH

Şirket mührü için İç İşleri Bakanlığı'ndan onay almak	Hızlandırılmış işlem için 3 gün, normal işlem için 5 gün	Hızlandırılmış işlem için 162 UAH, normal işlem için 81 UAH
Mühür hazırlatmak	2 gün	190-250 UAH
Kalıcı bir banka hesabı açmak	1 gün	Bankaya göre değişmektedir.
Bölge vergi denetmenliğine açılan banka hesabını bildirmek	2 gün	ücretsiz

Kaynak: Dünya Bankası 'Doing Business 2011' Raporu (Ukrayna)
1 UAH = 0,125 \$ (18.05.2011)

4. Türkiye'nin Ukrayna'daki Doğrudan Yabancı Yatırımları

2009 yılı itibariyle Ukrayna'daki 574 Türk sermayeli firmanın oluşturduğu yatırımların toplam tutarı 129,2 milyon \$'dır. Bazı firmalar vergi avantajları nedeniyle 3. Ülkeler üzerinden yatırım yaptığından dolayı bu rakam gerçekte bulunan yatırımdan daha düşük olarak ölçülmektedir.

Türk firmalarının Ukrayna'daki yatırımlarında ağırlıklı payı gıda ve içecek temizlik malzemeleri, hazır giyim, orman ürünleri, maden ve metal, inşaat ve inşaat malzemeleri almaktadır.

Ukrayna'da 2000'li yıllarda ekonomik alanda yapılmaya çalışılan düzenlemelerden sonra bazı büyük firmalarımız da ülkede yatırım yapmaya başlamıştır. Efes Pilsen, Evyap ve Turkcell bu firmalara örnek olarak verilebilir.

Tüm dünyada faaliyet gösteren inşaat firmalarımızın da Ukrayna'da önemli çalışmaları vardır. Bu alandaki en önemli çalışmalardan birisi DOĞUŞ-ALARKO-YDA gruplarının oluşturduğu ortak girişimin inşaatına devam etmekte olduğu Kiev Boryspil Devlet Uluslararası Havalimanı'dır. Yine Doğuş Grubu Kiev Dinyeper Demiryolu ve Karayolu Köprüsü inşaatına devam etmekte, başka grupların stadyum, otel, iş merkezi ve konut projeleri devam etmektedir (İGEME Ukrayna Ülke Raporu, 2010).

5. Ukrayna'da Potansiyel Yatırım Alanları

5.1. Tarım ve Hayvancılık

Ülke topraklarının yarısının ekilebilir arazi olduğu Ukrayna'da kişi başına düşen arazi miktarı 4.2 hektardır. 90'lı yıllarda GSYİH'nin %20'ni oluşturan tarım sektörü 2010 yılının başında %7'lere gerilemiştir. Bağımsızlık sonrasında uluslar arası pazarların kaybedilmesi, özelleştirmelerin gecikmesi, hükümet politikalarının yavaşlığı ve önemli girdilerin eksikliği bu durumun sebepleri arasında gösterilmektedir (İGEME Ukrayna Ülke Raporu, 2010).

Tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği, soya fasulyesi Ukrayna'nın önemli tarım ürünleridir. Bununla birlikte başta ayçiçeği olmak üzere bitkisel yağlarda da BDT ülkeleri içerisinde en büyük üretici konumundadır (Tüsiad International Ukrayna Raporu, 2008).

5.2. Sanayi

Savunma ve makine sanayi sektörlerinde SSCB'nin dağılmasından sonra düşüş görülmekle birlikte bu sektörlerle beraber metalürji, kimya, uçak ve gemi inşa sanayi, selüloz sanayi ile otomotiv yedek parçaları ve tekstil önde gelen sektörlerdir.

5.3. Ulaştırma

Ukrayna'nın demiryolu ve limanlarda modernizasyon yatırımlarına ve işletmecilik bilgisine ihtiyacı vardır. Özellikle şehirlerarası otoyol olmak üzere karayollarında yatırıma ve havayolu ağına ihtiyacı vardır. Euro 2012 Futbol Şampiyonası'na ev sahipliği yapacak olması nedeniyle bu alanda projeler başlatılmıştır.

5.4. Madencilik ve Enerji

Bağımsızlıktan önce enerji ihtiyacını Rusya ve Azerbaycan'dan aldığı ucuz kaynaklar ile karşılayan Ukrayna'da enerji yoğun sanayi gelişmiş bu da bağımsızlıktan sonra bu alanda ciddi bir açığa sebep olmuştur ve ülkeyi farklı enerji kaynaklarına yönlendirmiştir.

Dünya'nın 3. Büyük gaz tüketicisi olan Ukrayna bu ihtiyacının ancak %20'sini yerel kaynaklarla karşılayabilmektedir. (İGEME Ukrayna Ülke Raporu, 2010)

Ukrayna kömür, demir cevheri, kireç taşı, titanyum, cıva, sülfat ve potasyum tuzları, sülfür, granit, toromin ve kaolin gibi kaynaklar konusunda zengindir.

Enerji tesisleri ile ilgili modernizasyon ve kapasite artırımı ile ilgili yabancı sermaye ihtiyacı vardır.

5.5. Turizm

Ukrayna turizm için doğal kaynak çeşitliliğine sahiptir. Hem turizmciler için hem de inşaat sektörü için bu alanda fırsatlar bulunmaktadır. Sağlık turizmine yönelik tesislerin sayısında artış görülmektedir.

5.6. İnşaat

Hem ülkemiz girişimcilerinin deneyimi hem de Ukrayna'nın ihtiyaçları açısından bakıldığında inşaat en cazip alanlardan biridir. Hali hazırda birçok Türk firmasının inşaat yatırımları devam etmekte olup önümüzdeki dönemde de bu yatırımların devam edeceği görülmektedir.